

KORRALDUS

Keskkonnaloa väljastamise korralduse eelnõu

1. OTSUS

Arvestades alljärgnevat, võttes aluseks maapõueseaduse § 48, § 66 lg 1 p 4, § 66 lg 2 p 2, § 67 lg 1, veeseaduse § 187 p 6 ja § 191 lg 1, atmosfääriõhu kaitse seaduse § 89, keskkonnaseadustiku üldosa seaduse § 41 lg 4, § 59 lg 4, haldusmenetluse seaduse § 53 lg 2 p 3, § 61 lg 1 ning tuginedes aktsiaselts Elva E.P.T. 26.01.2026 taotlusele nr T-KL/1023058-3, **otsustab Keskkonnaamet:**

1.1. muuta ettevõttele aktsiaselts Elva E.P.T. (registrikood 10080313) kuuluvat AS Elva E.P.T. turbatootmisala keskkonnaluba nr KMIN-029 järgmiselt:

1.1.1. pikendada keskkonnaloa kehtivusaega kuni 26.04.2056;

1.1.2. määrata mäeeraldise teenindusmaa pindalaks 629,60 ha ja mäeeraldise teenindusmaa pindalaks 558,63 ha;

1.1.3. määrata mäeeraldise koosseisus oleva hästilagunenud turba ploki 1 aT aktiivse tarbevaru koguseks 2861,774 tuh t ja vähelagunenud turba ploki 2 aT aktiivse tarbevaru koguseks 471,958 tuh t (kogused esitatud seisuga 31.03.2026);

1.1.4. määrata vähelagunenud turba kaevandatava varu koguseks 471,958 tuh t ja hästilagunenud turba kaevandatava varu koguseks 2640,774 tuh t (seisuga 31.03.2026);

1.1.5. lisada geoloogilise uuringu andmed;

1.1.6. märkida kaevandatud maa kasutamise otstarbeks - taastuv soo;

1.2. määrata keskkonnaloa nr KMIN-029 järgmised kõrvaltingimused mis on toodud pkt 3.3.3.;

1.3. lubada keskkonnaloas nr KMIN-029 vee erikasutust kuivendusvee(sademevee suublasse juhtimiseks Tartumaal Elva vallas Väike-Rakke küla ja Sangla külas asuvalt AS Elva E.P.T. turbatootmisalalt;

1.4. määrata keskkonnaloas nr KMIN-029 AS Elva E.P.T. turbatootmisalalt suublasse juhিতavale sademeveele lubatud saasteained ja saasteainete kogused (tabel V4); väljalaskme seirenõuded (tabel V7); veekogu sh suubla seire nõuded (V8); meetmed, mis aitavad vähendada vee erikasutuse mõju nende täitmise tähtajad (tabel V16) ning nõuded teabe esitamiseks loa andjale (tabel V17);

1.5. lisada keskkonnaloa nr KMIN-029 koosseisu saasteainete paiksest heiteallikast välisõhku viimise andmed ja nõuded vastavalt esitatud taotlusele vormides A3, A4, A5, A6 ja A7.

1.6. korraldus jõustub ettevõttele aktsiaselts Elva E.P.T. teatavakstegemisel.

2. ASJAOLUD

2.1. Keskkonnaloa muutmise taotluse läbivaatamine

Aktsiaselts Elva E.P.T. (registrikood 10080313, aadress Kirde põik 6, Elva linn, Elva vald, Tartu maakond, Eesti) esitas 04.03.2024 Keskkonnaametile AS Elva E.P.T. turbatootmisala keskkonnaloa KMIN-029 muutmise taotluse (registreeritud keskkonnaotsuste infosüsteemis KOTKAS 04.03.2024 dokumendina nr DM-127641-1). Nõuetekohane taotlus esitati 26.01.2026 nr (DM-127641-9).

Käesoleva keskkonnaloa taotlusega soovib taotleja pikendada olemasolevat keskkonnaluba KMIN-029 tootmisalal paikneva jääkvaru ammendamiseks ja lisaks laiendada mäeeraldist mahu, mis hõlmab varasemalt kaevandatud ja mahajäetud alasid, mis sisuliselt kuuluvad antud tootmisala taristu koosseisu kuid on loastamata. Põhjus antud aladel loa puudumise kohta on seotud tõenäoliselt ebakõladest keskkonnalubade registrikannete tegemisel, mille raames on kehtiva loaga seotud piirid ja pindalad digitaliseeritud valesti. Antud taotlusega soovitakse mäeeraldise ja selle teenindusmaa piir määrata selliselt, kuidas on tootmisala kunagi välja ehitatud.

Samuti soovib taotleja talle kuulunud vee erikasutusloa nr L.VV/331713 liitmist muudetava keskkonnaloaga, kuna nende tegevused on omavahel ruumiliselt või tehnoloogiliselt seotud.

Tulenevalt keskkonnamõju hindamise tulemustest lisatakse taotlusele ka välisõhu eriosa, kuna taotletava tegevusega ületatakse seaduses sätestatud osakeste künniskogust 1 tonn/aastas.

Olemasolev keskkonnaluba kehtib kuni 14.03.2027, selle pikendamiseks tehti 2023. aastal tootmisala jääkvaru koguse määramine. Uuringu tulemusena kinnitati AS Elva E.P.T. turbatootmisalale hästilagunenud turvast aktiivse tarbevaru plokk 1 aT pindalaga 558,70 ha ja mahuga 2876 tuh t ning vähelagunenud turvast aktiivse tarbevaru plokk 2 aT pindalaga 364,51 ha ja mahuga 533 tuh t. Käesolevaga taotleb ettevõtte AS Elva E.P.T. turbatootmisalal maavara kaevandamise loa pikendamist 30 aasta võrra, et ammendada juba kasutusele võetud ressurss ning tagada ettevõtte tegutsemise jätkusuutlikus. Maavara kaevandamise maksimaalseks aastamääraks taotletakse 58 tuh t. Maavara kasutusalaadeks on aiandus ja põllumajandus. Ala korraldatakse taastuvaks sooks.

Taotletav AS Elva E.P.T. turbatootmisala asub Tartu maakonnas Elva vallas Väike- Rakke ja Sangla külas, Elva linnast 13 km loode ja Tartust 24 km edela pool. Mäeeraldise pindala on 558,63 ha ja selle teenindusmaa pindala on 629,60 ha. See paikneb riigile kuuluvatel katastriüksustel 66601:006:0001 Sangla turbaraba (konverteeritud, kaardilt; 100% turbatööstusmaa), 66601:006:0002 Sangla turbaraba (konverteeritud, kaardilt; 100% turbatööstusmaa) ja 66601:006:0010 Aiaturba (L-est mõõdistatud; turbatööstusmaa). Riigivara valitsejaks nendel kinnistutel on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ning volitatud

asutuseks Maa- ja Ruumiamet.

2.1.2. Ettevõtte 04.03.2024 esitatud taotlusele algatati keskkonnamõju hindamine (KMH) Keskkonnaameti 22.04.2024 kirjaga nr DM-127641-6 ning nõutele vastavaks tunnistatud KMH aruandest lähtuvalt täiendas ettevõtte keskkonnaloa muutmistaotlust, taotledes juurde luba saasteainete paiksest heiteallikast välisõhku viimiseks. Täiendatud taotlus on registreeritud KOTKAS-s 26.01.2026 numbriga DM-127641-9.

AS Elva E.P.T. turbatootmisala puhul on tegu töötava ja veel korrastamata turbatootmisalaga, kus on lõpuni ammendamata maavaravaru. Keskkonnaloa muutmise taotlusega soovib ettevõtte jätkata turba tootmist AS Elva E.P.T. turbatootmisalal ning samuti viia keskkonnaloas määratud andmed vastavusse maavarade registris olevate andmetega, lisades ühtlasi loa koosseisu vajalikud andmed vee erikasutuseks ja saasteainete paiksest heiteallikast välisõhku viimiseks.

Keskkonnaloa muutmise taotlusega soovitakse lisada loale andmed vee erikasutuseks ning tootmisalal paiknevate heiteallikate ja neid välisõhku suunatavate saasteainete heitkoguste osas. Samuti täpsustatakse tootmistegevusest põhjustatud müratasemeid väljaspool tootmisala lähimatel müratundlikel aladel.

2.1.3. Keskkonnaamet kontrollis ettevõtte esitatud taotlusmaterjalide vastavust maapõueseaduses (MaaPS), veeseaduses (VeeS), atmosfääriõhu kaitse seaduses (AÕKS), keskkonnaseadustiku üldosa seaduses (KeÜS), keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduses (KeHJS), keskkonnaministri 23.10.2019 määruses nr 56 „Keskkonnaloa taotlusele esitatavad täpsustavad nõuded ja loa andmise kord ning keskkonnaloa taotluse ja loa andmekoosseis“ sätestatud nõutele ning pidas andmeid piisavaks taotluse menetlemiseks.

Riigilõiv 500 eurot on tasutud 04.03.2024 riigilõivuseaduse (RLS) § 136² lõike 2 kohaselt (RLS 01.03.2024 - 09.05.2024 redaktsioon), 26.01.2026 2 388 ja 09.06.2026 1592 eurot RLS § 136² lõike 2 punkti 1, 2 ja 4 (RLS 10.04.2026 - 11.06.2026 redaktsioon).

MaaPS § 49 lg 2 alusel kontrollis keskkonnaloa muutmistaotlust keskkonnaregistri maardlate nimistu volitatud töötleja (Maa-ameti 08.03.2024 kiri nr 9-3/24/3065-2). Paluti täiendada seletuskirja ja graafilisi lisasid.

Taotleja esitas parandatud taotluse 25.03.2024 nr (DM-127641-4).

Keskkonnaloa parandatud muutmise taotlust kontrollis keskkonnaregistri maardlate nimistu volitatud töötleja (Maa-ameti 08.03.2024 kiri nr 9-3/24/3065-2).

2.1.4. Sangla turbamaardlas on turvast kaevandatud üle 30 aasta. AS Elva E.P.T. turbatootmisalalt on taimkate suuremas ulatuses eemaldatud, ülejäänud osas on alal olev taimkate mõjutatud mäeeraldisele rajatud eelkuivendusest. Samuti on taotletavale alale rajatud turbatootmiseks vajalik infrastruktuur.

Taotletava mäeeraldisse teenindusmaa kulgeb vahetult Sangla III turbatootmisala (loa nr KMIN132; loa omaja BIOLAN Baltic OÜ; kehtiv kuni 14.07.2046) mäeeraldisega ja selle teenindusmaaga. Taotletav mäeeraldis ja Sangla III turbatootmisala mäeeraldis külgnemine ei ole vahetu, mäeeraldis vahele jääb ~20,7 kuni ~80 m laiune riba, kus on arvel Sangla turbamaardla vähelagunenud turba aktiivse reservvaru 19 plokk ja hästilagunenud turba aktiivse reservvaru 20 plokk.

Taotletava mäeeraldisse põhjapoolse lahustüki teenindusmaa piirneb idas I kategooria kaitsealuse liigi *Ciconia nigra* (must-toonekurg; EELIS kood KLO9126522) leiukohaga ja II kategooria kaitsealuse liigi *Accipiter gentilis* (kanakull; EELIS kood KLO9128184) leiukohaga, kattumist taotletava teenindusmaaga ei ole.

Taotletava mäeeraldisse keskmine lahustükk kattub lääneservas kuni ~ 11,5 m ulatuses III kategooria kaitsealuse liigi *Vipera berus* (harilik rästik; EELIS kood KLO9106134) leiukohaga, teenindusmaa kattub kuni ~84 m ulatuses eelnimetatud liigi leiukohaga.

Kõige põhjapoolsema ja kõige väiksema mäeeraldisse lahustükkide vahelisel alal kulgeb teenindusmaal 1-20 kV (keskpingeliin) elektriõhuliin LEIE:PUH (VID kood K1350244) ja selle kaitsevöönd 10 m liini teljest. Taotletava mäeeraldisse lahustükkidel kattumist kaitsevööndiga ei ole.

Lõunapoolse mäeeraldisse lahustüki põhjaosast ~30 m kaugusele jääb Tartu - Viljandi - Kilingi-Nõmme riigitee nr 92 äärmise sõiduraja välimine serv, teenindusmaa jääb ~ 8 m kaugusele. Lisaks kulgeb põhjaserva vahetus läheduses MT-le Eesti Andmesidevõrk kuuluv sideehitis maismaal EST-SIDE-12 (VID kood 545) ja selle kaitsevööndi laius 1 meeter liini teljest. Lõunapoolse mäeeraldisse lahustüki teenindusmaa loodeosale jääb puurkaev (EELIS kood PRK0007494) ja selle sanitaarkaitseala raadiusega 50 m, mäeeraldis piirneb sanitaarkaitsealaga vahetult ja kattumist ei ole.

Veel jääb loodeosa lähedusse Sangla maaparandussüsteemi eesvool kuni 10 km² ja selle veekaitsevöönd (1 m) ning eesvoolu kaitsevöönd (12 m), millega teenindusmaa kattub vastavalt ~0,7 m ulatuses ja ~11,7 m ulatuses, mäeeraldisel kattumist ei ole.

AS Elva E.P.T. turbatootmisala mäeeraldisse ja mäeeraldisse teenindusmaa piires ei asu Natura 2000 linnu- ja loodusalasid, looduskaitsealasid, kaitstavaid looduse üksikobjekte, kultuurimälestisi ega muid kitsendusi põhjustavaid üksikobjekte.

2.2. Keskkonnanaloo muutmise taotluse ja otsuse eelnõu avalikustamine ning menetlusosaliste teavitamine

KeÜS § 44 kohaselt vaadatakse keskkonnanaloo taotlus läbi avatud menetluses, välja arvatud seadusega sätestatud juhul. KeÜS § 59 lg 4 kohaselt vaadatakse keskkonnanaloo muutmise taotluse läbi keskkonnanaloo andmiseks sätestatud korras välja arvatud loa omaja andmete muutmisel või § 59 lg 5 sätestatud juhtudel kui muutmine ei mõjuta keskkonnariski suurust, keskkonnanaloo muutmisel ei toimu keskkonnamõju hindamist ning puudub muu oluline avalik

huvi avatud menetluse läbiviimiseks või keskkonnaohu vältimiseks.

Tegemist on keskkonnaloa muutmisega, mis võib mõjutada keskkonnariski suurust. Lähtudes eeltoodust kohaldatakse keskkonnaloa muutmise menetlusele avatud menetluse sätteid.

Keskkonnaloa esmane taotlus ja keskkonnamõju hindamise algatamine (*KMH*) on avalikustatud 25.04.2024 ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded, millega on teavitatud avalikkust ja antud seega huvitatud isikutele võimalus arvamuse avaldamiseks. Keskkonnaamet teavitas 22.04.2024 kirjaga nr DM-127641-6 keskkonnaloa taotluse menetlusse võtmisest ja *KMH* ning avatud menetluse algatamisest loa taotlejat ning asjasse puutuvaid isikuid. Kuni keskkonnaloa andmise või andmisest keeldumise otsuse tegemiseni on igaühel õigus esitada Keskkonnaametile taotluse kohta põhjendatud ettepanekuid ja vastuväiteid. Keskkonnaloa taotluse avalikustamise käigus vastuväiteid ega ettepanekuid ei esitatud.

Loa andja otsustas jätta ajalehes teate avaldamata, kuna taotlusmaterjalide põhjal kavandatud tegevusega kaasnev keskkonnahäiring või -risk on nii väike, et selle vastu puudub piisav avalik huvi (KeÜS § 47 lg 2).

Vastavalt MaaPS § 49 lg 6 ja 7 saadab loa andja kaevandamisloa taotluse ning taotluse kohta tehtava otsuse eelnõu arvamuse saamiseks kaevandamiskoha kohaliku omavalitsuse üksusele.

Keskkonnaamet teavitas 23.04.2024 kirjaga nr DM-127641-7 keskkonnaloa taotluse menetlusse võtmisest ja *KMH* ning avatud menetluse algatamisest Elva Vallavalitsust.

Elva Vallavalitsus 02.05.2024 kirjaga nr 5-5/73-1 teatas, et on tutvunud esitatud dokumendiga ning hetkel menetluse kohta ettepanekuid või vastuväiteid ei ole. Lõpliku hinnangu andame peale *KMH* saabumist (DM-127641-8).

Keskkonnaamet 18.03.2026 kirjaga nr DM-127641-12 edastas Elva Vallavalitsusele muudetud keskkonnaloa taotluse arvamuse avaldamiseks märkides, et arvamust ootame hiljemalt 08.04.2026. Teiepoolse arvamuse eelpool nimetatud tähtjaks mitteesitamise korral loeme Teie nõusoleku antuks.

Elva Vallavalitsus esitatud tähtjaks arvamust ei esitanud ega pikendanud vastamise tähtaega ning Keskkonnaamet loeb nõusoleku antuks.

Kuni loa muutmise või sellest keeldumise otsuse tegemiseni on igaühel õigus esitada taotluse kohta ettepanekuid ja vastuväiteid. Avalikustamise käigus ettepanekuid/vastuväiteid laekus/ei laekunud. Keskkonnaamet tegi eelnõude avalikustamisel ettepaneku, et avalikku arutelu ei korraldata, kui menetlusosalised ei ole ettepanekute ja vastuväidete esitamise tähtjaks esitanud selle suhtes vastuväiteid (HMS § 50 lg 2 p 1, lg 3). Avalikku arutelu ei korraldatud, kuna menetlusosalised ei esitanud tähtja jooksul selle suhtes vastuväiteid.

Eelnõude avalikustamise käigus ..

Tuginedes KeÜS §-le 47 jätab Keskkonnaamet keskkonnaloa muutmise korralduse eelnõu

avalikustamata kohalikus või maakondlikus ajalehes, kuna kavandatav tegevus on väikese mõjuga ja sellega kaasnev keskkonnanahäiring või keskkonnarisk on väike ning antud tegevuseks puudub piisav avalik huvi.

HMS § 40 lg 1 peab loa andja andma enne haldusakti väljastamist menetlusosalisele võimaluse esitada kirjalikus, suulises või muus sobivas vormis asja kohta oma arvamused ja vastuväited. Keskkonnaamet küsis menetlusosaliselt XX.06.2026 kirjaga nr DM-127641-15 arvamust või vastuväiteid keskkonnaloa muutmise eelnõule kahe nädala jooksul kirja saatmisest.

Ettevõtte ...

2.3. Keskkonnamõju hindamise vajalikkuse üle otsustamine

KeHJS § 11 lõike 2 kohaselt vaatab otsustaja tegevusloa taotluse läbi ning teeb otsuse kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamise (edaspidi KMH) algatamise või algatamata jätmise kohta KeHJS § 6 lõikes 1 nimetatud tegevuse korral õigusaktis sätestatud tegevusloa taotluse menetlemise aja jooksul. KeHJS § 9 lõike 1 kohaselt on otsustaja tegevusloa andja. MaaPS § 48 järgi annab kaevandamisloa Keskkonnaamet, mistõttu KMH algatamise või algatamata jätmise otsuse tegemine kuulub Keskkonnaameti pädevusse.

Keskkonnamõju hinnatakse, kui taotletakse tegevusloa ning tegevusloa taotlemise põhjuseks olev kavandatav tegevus toob eeldatavalt kaasa olulise keskkonnamõju (KeHJS § 3 lõike 1 punkt 1). Turba kaevandamine suuremal kui 150 ha suurusel alal on olulise keskkonnamõjuga tegevus (KeHJS § 6 lõike 1 punkt 28). Sellisel juhul algatatakse KMH selle vajadust põhjendatuna, st KMH on kohustuslik (KeHJS § 11 lõike 3). MaaPS § 6 lõike 1 kohaselt on kaevandamine maavara looduslikust seisundist eemaldamise ettevalmistamiseks tehtav töö, maavara looduslikust seisundist eemaldamine ning mäeeraldise ja mäeeraldise teenindusmaa piires kaevise vedu ja esmane töötlemine. Taotletava AS Elva E.P.T. turbatootmisala teenindusmaa pindala on 629,60 ha, seega on vastavalt KeHJS § 6 lõike 1 punktile 28 ja MaaPS § 6 lõikele 1 KMH läbiviimine kohustuslik. Varem ei ole kavandatava tegevuse keskkonnamõju KMH või keskkonnamõju strateegilise hindamise käigus hinnatud, seetõttu tuleb KMH läbi viia. (KeHJS § 11 lg 6).

Arvestades eeltoodut ning tuginedes KeHJS § 3 lõike 1 punktile 1, § 6 lõike 1 punktile 28, § 7 punktile 2, § 9 lõikele 1, § 11 lõigetele 2 ja 3 ja MaaPS §-le 48 algatas 22.04.2024 kirjaga nr DM-127641-6 Keskkonnaamet keskkonnamõju hindamise AS Elva E.P.T. turbatootmisala keskkonnaloa muutmise taotlusele.

Keskkonnaamet 08.01.2026 korraldusega nr 6-3/25/15512-21 tunnistas AS Elva E.P.T. turbatootmisala töötamisega kaasneva keskkonnamõju hindamise aruande nõuetele vastavaks.

Kavandatava tegevuse keskkonnameetmed ebasoodsa keskkonnamõju vältimiseks või leevendamiseks tuuakse välja keskkonnaloa kõrvaltingimustena (vt p 3.4.2.).

3. KAALUTLUSED

3.1. Kaalutlused keskkonnaloa muutmisel

Taotluse lahendamisel ei ole loa andja seotud taotleja õiguslike seisukohtadega, vaid taotluse eesmärgiga - sellega, milliseks tegevuseks taotleja luba soovib. Tegevuse õiguslik kvalifitseerimine haldusmenetluses on loa andja ülesanne (Riigikohtu lahend 3-3-1-74-14, p 13). Keskkonnaloa nr KMIN-029 muutmise aluseks on ettevõtte 26.01.2026 esitatud taotlus nr T-KL/1023058-3.

Ettevõttel on luba (seaduses ka kui kaevandamisluba) vajalik maapõuest kaevandamiseks (MaaPS § 42 lg 1). Keskkonnaluba antakse tähtajaliselt, kuna kaevandamisluba antakse kuni 30 aastaks välja arvatud liiva, kruusa, järvelubja, järve- ja meremuda kaevandamiseks, kus luba antakse kuni 15-ks aastaks (MaaPS § 60 lg 1 ja 2).

Ettevõttel on luba vajalik ka vee erikasutuseks ja paiksest heiteallikast saasteainete välisõhku viimiseks. AS Elva E.P.T. turbatootmisalalt kuivendusvee suublasse juhtimiseks oli taotlejal vee erikasutusluba nr L.VV/331713 tähtajaliselt kehtivusega 30.10.2018-14.03.2026. KeÜS § 41 lg 4 sätestab, et kui tegevused on omavahel ruumiliselt või tehnoloogiliselt seotud, antakse nendeks tegevusteks üks keskkonnaluba. KeÜS § 62 10 lg 2 sätestab, et enne 2020. aasta 1. jaanuari välja antud jäätmeloa, vee erikasutusloa, veeloa, õhusaasteloa ja kaevandamisloa vormistab loa andja mõistliku aja jooksul KeÜS § 53 lg 3 alusel kehtestatud andmekoosseisuga keskkonnaloaks.

Korralduse otsustava osa punktiga 1.1. muudetav keskkonnaluba nr KMIN-029 kehtivusajaga kuni 14.03.2056 annab ettevõttele Sangla maardlas AS Elva E.P.T. turbatootmisalal õiguse alljärgnevalt:

maavara kaevandamine;
vee erikasutamine;
paiksest heiteallikast saasteainete välisõhku viimine.

Kinnistute kasutusõigus

AS Elva E.P.T. turbatootmisala paikneb riigile kuuluvatel katastriüksustel 66601:006:0001 Sangla turbaraba (konverteeritud, kaardilt; 100% turbatööstusmaa), 66601:006:0002 Sangla turbaraba (konverteeritud, kaardilt; 100% turbatööstusmaa) ja 66601:006:0010 Aiaturba (L-est mõõdistatud; turbatööstusmaa). Riigivara valitsejaks nendel kinnistutel on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ning volitatud asutuseks Maa- ja Ruumiamet. Kinnistute kasutamiseks sõlmitakse uus rendileping peale keskkonnaloa muutmist.

3.1.1. Maavara kaevandamine

MaaPS § 1 lg 3 kohaselt kohaldatakse kaevandamisloa andmise ja muutmise menetlusele HMS avatud menetluse sätteid, arvestades MaaPS erisusi. MaaPS § 1 lg 4 järgi kohaldatakse maavara kaevandamise keskkonnaloa andmise ja muutmise menetlusele KeÜS 5. peatükki, arvestades MaaPS-i erisusi.

MaaPS § 48 kohaselt annab kaevandamise keskkonnaloa Keskkonnaamet.

MaaPS § 49 lg 1 kohaselt esitab taotleja kaevandamise keskkonnaloa saamiseks loa andjale taotluse.

MaaPS § 66 lg 2 p 2 kohaselt võib muuta kaevandamisluba, kui loa omaja taotleb kaevandamisloa kehtivusaja pikendamist. MaaPS § 67 lg 1 kohaselt, kui kaevandamisloa kehtivusaja jooksul ei ole kaevandatavat maavara mäeeraldise piires täielikult ammendatud või kaevandatud maa ei ole korrastatud, pikendab kaevandamisloa andja loa omaja taotluse alusel loa kehtivust aja võrra, mis on vajalik maavara ammendamiseks. Turba kaevandamise lubade kehtivust võib pikendada 30 aasta kaupa kuni kaevandatava maavara ammendumiseni. Käesoleval juhul taotletakse loa kehtivusaja pikendamist 30 aasta võrra.

Turba kaevandamiseks on lubatud kaevandamisluba anda üksnes kaevandamisega rikutud ja mahajäetud turbaalade nimekirja või kaevandamiseks sobivate turbaalade nimekirja kantud alale või maardlale. Kaevandamiseks sobivate turbaalade nimekirja kantakse turbamaardla või selle osa või muu turbaala, mis on inimtegevusest mõjutatud ja mis ei oma eeldatavalt olulist looduskaitseväärtust. Sangla turbamaardla AS Elva E.P.T. turbatootmisala on kantud keskkonnaministri 27.12.2016 määruse nr 87 „Kaevandamisega rikutud ja mahajäetud turbaalade ning kaevandamiseks sobivate turbaalade nimekirja“ (määrus nr 87) §-s 1 nimetatud kaevandamiseks sobivate turbaalade nimekirja. Kaevandamiseks lubatud turbaalasid on piiratud koguses ja seetõttu on maavara kaevandamisel oluline väljata võimalikult suur protsent kinnitatud aktiivsest tarbevarust eelkõige kaevandamiseks juba avatud aladelt. Turba kaevandamine lähtub säästva arengu seadusest, mis ei luba turba kaevandamist üle aastase juurdekasvu. Sellest nõudest tingituna on määratud ka turbakaevandamise kvoodid, millede järgimine tagab turbavaru jätkuvuse järgnevale põlvkondadele. AS Elva E.P.T. turbatootmisala aastane maksimaalne lubatud kaevandamismaht on 58 tuh t. Eeltoodu alusel on otstarbekas AS Elva E.P.T. kaevandamisega jätkata ja keskkonnaloa pikendamine 30 aasta võrra on põhjendatud, vältimaks uute alade avamise vajadust.

MaaPS § 67 lg 4 sätestab, et turba kaevandamise loa kehtivusaja pikendamise taotlusele tuleb lisada markšeiderimõõdistuse dokumentatsioon ja jääkvaru arvutus, mis ei tohi olla tehtud varem kui kolm aastat enne loa kehtivusaja pikendamise taotluse esitamist. Aktsiaselts Elva E.P.T. esitas Sangla turbamaardla vähe- ja hästilagunenud turba aktiivse tarbevaru ja aktiivse reservvaru osalise ümberhindamise aruande „Sangla turbamaardla AS Elva E.P.T. turbatootmisala jääkvaru uuringu aruanne“. Aruanne on koostatud olemasoleva geoloogilise andmestiku ja AS Elva E.P.T. turbatootmisala mäeeraldise piires 2023. a teostatud sondeerimise ja topograafilise mõõdistamise tulemuste põhjal. Aruande koostamise eesmärgiks oli AS Elva E.P.T. turbatootmisala mäeeraldise jääkvaru koguse täpsustamine. Jääkvaru ümberhindamiseks tehti mäeeraldise piires tarbevaru määramise tasemele vastava uuringuvõrguga turbalasundi sondeerimine ja võeti 160 punktist proove turba üldanalüüsiks.

Ümberhindamiseks esitatud varuplokid hõlmavad Sangla turbamaardla hästilagunenud turba aktiivse tarbevaru 1. ja 14. plokki, vähelagunenud turba aktiivse tarbevaru 2. plokki ning

osaliselt vähelagunenud turba aktiivse reservvaru 19. plokki ja hästilagunenud turba aktiivse reservvaru 20. plokki. Aruandes moodustatud varuplokid asuvad suures osas aktsiaseltsile Elva E.P.T. antud kaevandamisloa nr KMIN-029 AS Elva E.P.T. turbatootmisala mäeeraldise piires. Aruandes on kirjeldatud, et aruandes moodustatud 1. ja 2. ploki piirid moodustati selliselt, et need langeks kokku olemasolevate freesväljakute piiridega ning külgneks erinevate piiranguvöönditega ja Sangla kütteturba tootmisala mäeeraldise piiriga. Sellest tulenevalt on varasemalt kogutud geoloogilist infot kasutades 1. plokk ja 2. plokk moodustatud osaliselt väljapoole mäeeraldist: 1. ja 2. ploki põhjapoolse lahustüki lääneosa kuni 45 m ja keskmise lahustüki lõunaosa kuni 9 m ulatuses ning 1. ploki lõunapoolse lahustüki põhjaosa kuni 76 m ulatuses. Need alad asuvad maavarana arvel oleva aktiivse reservvaru plokkidel.

Aruandes moodustatud 63. ja 64. ploki alal asub puurkaev (Eesti looduse infosüsteemi kood (edaspidi EELIS kood) PRK0007494) ja selle sanitaarkaitseala. Aruandes on moodustatud passiivse tarbevaru plokid puurkaevu ja selle sanitaarkaitsealaga kattuvale alale. Aruandes moodustatud 1. ja 2. ploki keskmise lahustüki lääneosa kattub kuni 11 m ulatuses III kategooria kaitsealuste liikide *Lyrurus tetrax* (teder; EELIS kood KLO9106101) ja *Vipera berus* (harilik rästik; EELIS kood KLO9106134) elupaikadega. Aruandele on lisatud Keskkonnaameti nõusolek varu aktiivse tarbevaruna arvele võtmiseks.

Geoloogiline uuring on läbi viidud lähtudes 17.12.2018 vastu võetud keskkonnaministri määruse nr 52 „Üldgeoloogilise uurimistöö ning maavara geoloogilise uuringu kord ja nõuded ning nõuded fosforiidi, metallitoorme, põlevkivi, aluskorra ehituskivi, järvelubja, järvemuda, meremuda, kruusa, liiva, lubjakivi, dolokivi, savi ja turba omaduste kohta maavarana arvelevõtmiseks“ (edaspidi Korra) nõuetest. Uuritud maavara vastas hästilagunenud ja vähelagunenud turba kasutusala määramise nõuetele.

KeÜS § 41 lg 4 alusel antakse üks keskkonnaluba, kui tegevused on omavahel ruumiliselt või tehnoloogiliselt seotud. Aktsiaselts Elva E.P.T. soovis kehtinud vee erikasutuse keskkonnaloa andmed liitma maavara kaevandamiseks antud keskkonnaloaga, kuivõrd tegevused on omavahel ruumiliselt ja tehnoloogiliselt seotud. Ühtlasi lisatakse keskkonnaloale ka välisõhu eriosa.

Vastavalt MaaPS § 49 lg 6 ja 7 saadab loa andja kaevandamisloa taotluse ning taotluse kohta tehtava otsuse eelnõu arvamuse saamiseks kaevandamiskoha kohaliku omavalitsuse üksusele. Keskkonnaamet teavitas 23.04.2024 kirjaga nr DM-127641-7 keskkonnaloa taotluse menetlusse võtmisest ja KMH ning avatud menetluse algatamisest Elva Vallavalitsust.

Elva Vallavalitsus 02.05.2024 kirjaga nr 5-5/73-1 teatas, et on tutvunud esitatud dokumendiga ning hetkel menetluse kohta ettepanekuid või vastuväiteid ei ole. Lõpliku hinnangu andame peale KMH saabumist (DM-127641-8).

Keskkonnaamet 18.03.2026 kirjaga nr DM-127641-12 edastas Elva Vallavalitsusele muudetud keskkonnaloa taotluse arvamuse avaldamiseks märkides, et arvamust ootame hiljemalt 08.04.2026. Teiepoolse arvamuse eelpool nimetatud tähtajaks mitteesitamise korral loeme Teie nõusoleku antuks. Elva Vallavalitsus esitatud tähtajaks arvamust ei esitanud ega pikendanud vastamise tähtaega ning Keskkonnaamet loeb nõusoleku antuks.

MaaPS § 50 lg 6 kohaselt tuleb taotlusele lisada kaevandamisjäätmekava, kui kaevandamise käigus tekib kaevandamisjätmeid, mida ladustatakse mäeeraldise teenindusmaal, mis ei ole jäätmeoidla jäätmeseaduse § 35² tähenduses. MaaPS § 50 lg 3 kohaselt peab taotluse seletuskiri sisaldama andmeid kaevandamise käigus tekkivate kaevandamisjätmete kohta. AS Elva E.P.T. turbatootmisala keskkonnaloa nr KMIN-029 muutmise taotluse seletuskirja kohaselt kaevandamise käigus jätmeid ei teki. KMH aruandes on kirjeldatud, et turba tootmisel lasundist välja tulevad kännud korjatakse kokku, kuivatatakse maksimaalselt 3 aastat ja realiseeritakse töötlemata küttepuiduna või kasutatakse olemasoleva taristu hooldamiseks või uue taristu rajamiseks. Kuivendusvõrgustiku puhastamisel eemaldatud turba peenosakesed vastavad kvaliteedilt hästilagunenud turbale. Kuivendusvõrgustikust väljatõstetud turbaheljum planeeritakse õhukese kihina tootmisväljakutele ja segatakse pärast kuivamist toodangu hulka. Jätmeid võib tekkida masinate ja seadmete remondil ning hooldusel. Tootmismasinatega seotud jätmed (õline pinnas või turvas, vanad rehvid jms) kogutakse turbatootmisalalt kokku ja toimetatakse hooldusplatsile ja sealt edasi jäätmeoidlasse. Eelnevale tuginedes ei ole antavale keskkonnaloale jätmete eriosa lisamine vajalik. Juhul kui tegevuse käigus selgub, et kaevandamisjätmeid siiski tekib, on kohustus ka kaevandamise jättekava esitada või taotleda keskkonnaloale juurde jätmete eriosa.

KeÜS § 42 lg 1 p 5 kohaselt peab keskkonnaloa taotluses märkima kavandatava tegevuse eesmärgi ja põhjenduse. Taotluses on toodud, et aktsiaselts Elva E.P.T. on Eestis turba tootmisega tegutsev ettevõtte, kes kaevandab turvast Sangla turbamaardlas AS Elva E.P.T. turbatootmisala mäeeraldistel, kust kaevandatud turvast kasutatakse aianduses ja energeetikas. Elva E.P.T. turbatootmisalal kaevandamiseks antud maavara kaevandamise luba KMIN-029 kehtib kuni 14.03.2027. AS Elva E.P.T. turbatootmisalal viidi läbi jääkvaru uuring, mille tulemused kinnitas Maa-amet 7.12.2023 korraldusega nr 1-17/23/2697. Ettevõtte soovib viia kaevandamisloa vastavusse keskkonnaregistris kinnitatud maavara plakkide ja kogustega ning pikendada kaevandamisloa kehtivusaega 30 aasta võrra, kuna arvestades mäeeraldisega seotud kaevandatava jääkvaru kogust, siis ei ole tootmisala ammendamine loa kehtivusaja jooksul võimalik. KMH aruandes on lisaks selgitatud, et taotluse esitamise eesmärk on olemasoleva turbavaru ammendamine, turbatootmisega seotud töökohtade säilitamine ja ala ammendumise järgne korrastamine taastuvaks sooks.

06.05.2005 kehtestatud keskkonnaministri määruse nr 36 alusel on kaevandamisloa vormilt eemaldatud minimaalse aastatoodangu lahter. Turba kaevandamine sõltub suuresti ilmastikust ja kõikidel aastatel ei pruugi olla võimalik kaevandada planeeritud mahus. Samuti ei ole otstarbekas turvast aunadesse paigutada, kui sellele ei ole turgu. Seega ei ole nimetatud nõuet 20 aastat seadusandja enam vajalikuks pidanud ja AS Elva E.P.T. turbatootmisala keskkonnaloalt eemaldatakse minimaalse aastatoodangu kogus 20 tuh t.

3.1.2. Vee erikasutus

3.1.2.1. Lubatav tegevus

Ettevõtte vee erikasutus seisneb väljalaskmetest: TM211 sademevee juhtimisega Sangla kraavi

(EELIS kood VEE1022807), TM212 sademevee juhtimisega Tarnakraavi (EELIS kood VEE1036110), TM213 sademevee juhtimisega Tedrekraavi (EELIS kood VEE1036109), TM214 sademevee juhtimisega Juuristiku kraavi (EELIS kood VEE1022808) ja TM215 sademevee juhtimisega Põdrakraavi (EELIS kood VEE1023104).

Korralduse otsustava osa punkt 1.3 annab õiguse turbatööstusmaalt sademevee suublasse juhtimiseks (VeeS § 187 p 6).

3.1.2.2. Nõuded sademevee juhtimiseks suublasse

VeeS § 2 lg 2 koostoimes KeÜS § 41 lg 1 p 1 on vee erikasutuse aluseks keskkonnaluba.

Veeluba on kohustuslik, kui juhitakse sademevett suublasse jäätmekäitlusmaalt, tööstuse territooriumilt, sadamaehitiste maalt, turbatööstusmaalt ja muudest kohtadest, kus on saastatuse risk või oht veekogu seisundile (VeeS § 187 p 6).

AS Elva E.P.T. turbatoomisalalt juhitakse vett suublasse viie väljalaskmega: Elva turbatootmisala väljalask 1-5 (TM211-TM215).

VeeS § 18 lg 2 kohaselt ei peeta heitveeks sademevett, kaevandusvett, karjäärivett, jahutusvett, maaparandussüsteemis voolavat vett ega vesiviljeluses ja hüdroenergia tootmises kasutatavat vett.

VeeS § 130 lg 2 (jõustus 01.10.2019) alusel kehtestatud keskkonnaministri 08.11.2019 määruse nr 61 „Nõuded reovee puhastamise ning heit-, sademe-, kaevandus-, karjääri- ja jahutusvee suublasse juhtimise kohta, nõuetele vastavuse hindamise meetmed ning saasteainesisalduse piirväärtused“ (edaspidi *määrus nr 61*) § 7 lg 7 kohaselt on sademeveele kohustuslik loaga määrata vähemalt heljumi- ja naftasaaduste sisalduse ning biokeemilise hapnikutarbe piirväärtused koos vastava seirekohustusega. Muud määruse nr 61 lisas 1 nimetatud saastenäitajate piirväärtused ja seirenõuded määratakse loas sademevee päritolu ja riskihinnangu põhjal. Turbakaevandusest ärajuhitavale sademeveele on kohustuslik loaga määrata lisaks § 7 lõikes 7 nimetatule ka üldlämmastiku ja üldfosfori sisalduse piirväärtused koos vastava seirekohustusega.

Suublasse juhitav sademevesi peab vastama määruse nr 61 lisas 1 toodud piirväärtustele (VeeS § 129 lg 4). Sademeveekanalisatsioonist tohib sademeveelaskme kaudu suublasse juhtida sademevett, mille saastenäitajad ei ületa määruse nr 61 lisas 1 sätestatud piirväärtusi, mis kehtivad reoveekogumisala kohta, mille koormus on 2000–9999 inimekvivalenti (edaspidi *ie*), välja arvatud heljumisisaldus, mis ei tohi ületada 40 mg/l ja naftasaaduste sisaldus, mis ei tohi ületada 5 mg/l (määrus nr 61 § 7 lg 1). Määruse nr 61 kohaselt kohalduvad turbakaevandusest ärajuhitavale sademeveele § 7 lg 1 nimetatud piirväärtused (BHT₇ – 15 mg/l, Püld – 1 mg/l, Nüld – 45 mg/l).

Kõikidele väljalaskudele määratavad saastenäitajate piirväärtused on seega järgnevad: BHT₇ 15 mg/l, heljum 40 mg/l, naftasaadused (süsivesinikud C₁₀-C₄₀) 5 mg/l, üldfosfor 1 mg/l, üldlämmastik 45 mg/l.

Suublasse juhitud kuivendusvesi läbib enne ärajuhtimist mehaanilise puhastuse settebasseinides, kus toimub heljumi eraldumine. Täiendav heljumi settimine toimub ka kogujakraavides. Settebasseine tuleb pidevalt puhastada (vähemalt üks kord aastas). Puhastustööde läbiviimisel tuleb eelistada perioodi, mil vooluveehulk on minimaalne, et tagada tööde maksimaalne efektiivsus ning sette eemaldamise tulemuslikkus.

Vee erikasutaja peab tagama vee juhtimisel suublasse loaga seatud piirmääradele vastavuse. Veeproovide mittevastavuse korral tuleb loa omajal kasutusele võtta asjakohased meetmed, tagamaks sademevee vastavuse loas kehtestatud piirmääradeni. Reostusnäitajate seire tulemuste mittevastavusel loas kehtestatud piirmääradele on loa andjal õigus esitada loa saajale rangemad nõuded ja/või täiendavad tingimused.

3.1.2.3. Proovivõtu- ja analüüsinõuded

Kui hinnatakse sademevee saasteainete sisaldust, määratakse suublasse juhitava kasutatud vee proovivõtu sagedus loaga (määrus nr 61 § 16 lg 1).

Proovivõtu sagedus ja koht sademevee korral saastenäitajate määramiseks täpsustatakse loas. Sademevee proove tuleb võtta vähemalt üks kord aastas, kuid loa andja ei tohi loaga määrata proovivõtu sageduseks rohkem kui üks kord kvartalis. Loa omaja võib vajaduse korral võtta proove sagedamini, kui on loaga nõutud, ja arvestada kvartali jooksul võetud proovide keskmist tulemust (määrus nr 61 § 16 lg 5). Kuivendusvee väljalaskme proovi võtmise sageduseks määratakse üks kord poolaastas, kui on turbatootmise aktiivne periood.

Reostusnäitajate (BHT7, heljum, üldfosfor, üldlämmastik) seiret tuleb üks kord poolaastas II ja III kvartalis, ning naftasaadused (süsivesinikud C10-C40)) seiret tuleb teostada üks kord aastas III kvartalis.

Soosetete vesi on looduslikult madala pH väärtusega, mistõttu sellele piirväärtuste kehtestamine ei ole asjakohane. Siiski, kuna turbatootmisalalt ärajuhitav vesi moodustub peamiselt sademeveest, siis selle pH on üldjuhul >6. Madalamad pH väärtused võivad esineda madala veeseisu ajal (vihmavee osakaal väiksem tavapärasest) või vahetult pärast kraavide kaevamist/puhastamist. Keskkonnaamet määrab pH seire tabelisse V7, kuna turbatootmisaladelt suublasse juhitud vees võib pH olla tavapärasest happelisem.

Esinduslikke proove peab olema võimalik võtta suublast juhitud sademeveest (määrus nr 61 § 14 lg 2).

Proovi võtmisel tuleb tagada proovi esinduslikkus ning proovi võtmine peab vastama VeeS § 236 lg 7 alusel kehtestatud proovivõtumeetoditele (määrus nr 61 § 14 lg 6).

Sademeveeproov tuleb võtta vooluhulgaga proportsionaalse või ajas keskmistatud proovina (määrus nr 61 § 14 lg 8). Loa omaja võetav sademevee omaseire proov võib olla punktproov, kui see on võetud 30 minuti jooksul pärast sademevee äravoolu algust (määruse nr 61 § 14 lg 9).

Keskkonnaloaga nõutav omaseire kuulub veeuuringu alla. Veeuuring VeeS tähenduses on vee,

vee-elustiku, veekogu põhjasette, pinnase ja reoveesette ning naftasaaduste ja muude saastavate ainete proovi võtmine ja analüüsimine veeseisundi hindamise, saastatuse kindlakstegemise, veeloa taotluse ja selle lisade kontrollimise, veeloa omaja üle tehtava kontrollseire, keskkonnatasu arvutamise ning veeloaga nõutava omaseire eesmärgil (VeeS § 236 lg 2).

Kui proove võetakse veeuuringu või joogiveeuuringu käigus, peab proovivõtja olema atesteeritud vastavas valdkonnas käesoleva paragrahvi lõike 5 alusel kehtestatud korra kohaselt, kasutama veeuuringu või joogiveeuuringu eesmärgiga sobivaid mõõte- ja proovivõtuvahendeid ning järgima asjakohast mõõtemetoodikat (VeeS § 243 lg 1). Atesteerimisele kuuluvad proovivõtuvaldkonnad määrab ning proovivõtjale esitatavad nõuded, õppeprogrammi, atesteerimise korra, atesteerimistunnistuse vormi ja atesteerimiskomisjoni töökorra kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega „Atesteerimisele kuuluvad proovivõtuvaldkonnad, proovivõtjale esitatavad nõuded, õppeprogramm, atesteerimise kord, atesteerimistunnistuse vorm ja atesteerimiskomisjoni töökord“ (VeeS § 243 lg 5). Sademevee valdkond ei ole nimetatud määruses välja toodud. Valdkonnas, milles proovivõtjaid ei atesteerita, peab proovivõtja proovivõtul järgima asjaomase proovivõtuvaldkonna tunnustatud meetodit ja tagama, et saadud tulemuste jälgitavus on tõendatud (VeeS § 243 lg 2).

Sademevee seirearuanded tuleb esitada KOTKAS-s.

Kui seire tulemusel või muul viisil selgub, et keskkonnaloaga lubatud tegevusega kaasneb keskkonnoaht või oluline keskkonnoahäiring, võib Keskkonnaamet KeÜS § 59 lg 1 p 2 alusel algetada keskkonnoaloa muutmise menetluse, et seada täiendavaid tingimusi või piiranguid. Täiendavalt on Keskkonnaametil KeÜS § 62 lg 2 p 2 alusel õigus keskkonnoaluba kehtetuks tunnistada juhul, kui loa omaja ei täida loaga või õigusaktiga sätestatud nõudeid.

3.1.2.4. Kaalutlused veemajanduskava rakendamise ning suubla seire kehtestamise osas

AS Elva E.P.T. turbatootmisala väljalasu nr 1 kuivendusvee suublaks on Sangla kraav (VEE1022807), mis suubub 2,5 km peale väljalasku Ubesoo ojja (VEE1022800, veekogum Konguta (VEE1022800_1)). Väljalasu nr 2 kuivendusvee suublaks on Tarnakraav (VEE1036110), mis suubub Sangla peakraavi (VEE1036100). Väljalasust nr 2 on Sangla peakraavini u 1 km. Väljalasu nr 3 suublaks on Tedrekraav (VEE1036109), mis suubub samuti u 300 m peale väljalasku Sangla peakraavi (VEE1036100). Väljalasu nr 4 suublaks on Juusiku kraav (VEE1022808), mis suubub Sangla kraavi (VEE1022807). Väljalasu nr 5 suublaks on Põdrakraav (VEE1023104), mis suubub Sanglasoo peakraavi (VEE1023100), mis suubub Ubesoo ojja.

Sangla peakraav ning sellesse suubuvad Tedrekraav ning Tarnakraav kuuluvad Ida-Eesti vesikonna Peipsi alamvesikonda. Keskkonnaministri 07.10.2022 käskkirjaga nr 357 „Veemajanduskavad ja meetmeprogramm lisadega“ (2022-2027) on kinnitatud Ida-Eesti vesikonna veemajanduskava 2022-2027 (edaspidi VMK) on Sangla peakraavi (veekogumi Sangla (VEE1036100_1)) koondseisund määratud heaks.

Umbes 7 km peale Tarnakraavi suubumist suubub Sangla peakraav Emajõkke, mille

koondseisund on kesine.

Arvestades eelnevat, määrab Keskkonnaamet suubla seire Sangla peakraavile enne AS ELVA E.P.T väljalaskude suubumist asukohta A (X:6467364.8 ja Y:632493.1), mis näitab veekogu fooni enne kuivendusvee juhtimist suublasse ning peale AS Elva E.P.T turbatootmisala väljalaskusid asukohta B (X: 6469206.5; Y:633396.8).

Seirataivate näitajate määramisel võttis Keskkonnaamet aluseks keskkonnaministri 16.04.2020 määruse nr 19 „Pinnaveekogumite nimekiri, pinnaveekogumite ja territoriaalmere seisundiklasside määramise kord, pinnaveekogumite ökoloogiliste seisundiklasside kvaliteedinäitajate väärtused ja pinnaveekogumiga hõlmamata veekogude kvaliteedinäitajate väärtused“ millest tulenevalt on seirataivateks näitajateks ammonium (NH₄), BHT5, lahustunud hapnik (O₂), pH, üldfosfor ja üldlämmastik. Kuna turbatootmisaladelt lähtuvas kuivendusvees võib esineda tõenäoliselt tavapärasest suurem heljumi hulk, määratakse seirataivaks näitajaks ka heljum.

Suubla seire proovide võtmise sageduseks määrab Keskkonnaamet üks kord aastas, III kvartalis. Kehtivate proovivõtumeetodi toimingute järgimiseks on soovituslik proovivõtul juhinduda kehtivast seadusandlusest või kasutada atesteeritud proovivõtjat. Proovid võtta kraavi vooluteljelt 20-30 cm sügavuselt veepinnast. Proovide analüüsimist alustada hiljemalt 24 tundi pärast proovide võtmist. Proovid analüüsida akrediteeritud laboris.

Tegevusega ei tohi halvendada pinnaveekogumi seisundit. Juhul, kui seire tulemuste põhjal selgub, et sademevee juhtimisega turbatööstusmaalt halveneb Põltsamaa jõe seisund on loa andjal õigus nõuda täiendavate meetmete kasutusele võtmist, rangemate nõuete määramist.

3.1.2.5. Keskkonnatasu rakendamine

Keskkonnatasude seaduse (KeTS) § 31 lg 1 alusel on keskkonnatasu arvutamise kohustus loodusvara kasutajal, saasteainete veekogusse, põhjavette või pinnasesse heitjal. Saasteainete heitmisel veekogusse, põhjavette või pinnasesse rakendatakse KeTS § 17. Arvutustes tuleb lähtuda KeTS § 32 lg 6, mille kohaselt saastetasu arvutatakse mõõdetud või arvutatud saasteainete koguste järgi. Saastetasu arvutamisel võetakse aluseks suublasse juhitud saasteainete kogus, mis saadakse läbi kvartaalse tegeliku sademevee voolhulga ja suublasse juhitud saasteainete kontsentratsiooni korrutise.

Isik esitab andmed suublasse juhitava vee kohta deklaratiivselt (KeTS § 33³ lg 1). Keskkonnatasu deklaratsioon esitatakse hiljemalt aruandekvartalile järgneva kuu 17. kuupäevaks keskkonnaotsuste infosüsteemis KOTKAS. Keskkonnatasu arvutus tuleb esitada ka juhul, kui reaalset keskkonnakasutust pole toimunud.

Saastetasu ei nõuta, kui KeTS § 17 lõikes 1 nimetatud aineid ja ühendeid heidetakse veekogusse, põhjavette või pinnasesse sademeveega sademeveekanalisisatsiooni kaudu ning see vesi vastab veeseaduse alusel KeTS § 17 lõike 1 punktides 1–7 ja 9 nimetatud ainete ja ühendite osas kehtestatud keskmistele piirväärtustele.

KeTS § 32 lg 6² kohaselt juhul, kui keskkonnaloas on sätestatud kohustus korraldada suublasse juhitava vee sisalduvate saasteainete seiret harvemini kui üks kord kvartalis, arvutatakse saastetasu selle aruandekvartali kohta, mil seiret ei teostata, viimaste saastetasu arvutamise aluseks olnud seiretulemuste alusel.

3.1.3. Paiksest heiteallikast saasteainete välisõhku viimine

3.1.3.1. Lubatav tegevus

Ettevõtte põhitegevusalaks on turba tootmine (EMTAK kood: 08921). Keskkonnaloa muutmise taotluse kohaselt on ettevõtte heiteallikateks tootmisväljakud (turbatootmisala on jagatud seitsmeks tootmisväljakuks). Elva E.P.T. turbatootmisalal suunatakse välisõhku saasteaineid järgmistel tegevustel: turba freesimine, freesitud kihi pööramine, vaalutamine, turba kogumine (pneumaatiliselt ja mehaaniliselt), laadimine väljaveoks. Elva E.P.T. tootmisalal kaevandatakse freesturvast, mida kogutakse vaakumkogujatega. Vaakumkogujad on varustatud tsüklonitega, mille projekteeritud puhastusaste saasteainete osakesed, peened osakesed (PM10) ja eriti peened osakesed (PM2,5) osas on 70%.

AÕKS § 79 lg 3 sätestab majandustegevuse valdkondade ja nendest lähtuda võivate keskkonnanäringute eripärasid arvestades käitise tegevuse künnisvõimsused ja saasteainete heidete künniskogused, millest alates on käitise tegevuse jaoks nõutav keskkonnaluba. Keskkonnaministri 14.12.2016 määruse nr 67 „Tegevuse künnisvõimsused ja saasteainete heidete künniskogused, millest alates on käitise tegevuse jaoks nõutav õhusaasteluba“ kohaselt ületab käitaja kõnealuse määruse lisas 1 nimetatud osakeste (PMsum) künnikogust 1 tonni aastas.

Keskkonnaloale kantakse AÕKS § 98 lg 3 kohaselt kõigist käitise tootmisterritooriumil paiknevatest heiteallikatest kokku iga väljutatava saasteaine nimetus ja andmed summaarse lubatud heitkoguse kohta tonnides kalendriaastas või vajaduse korral lühemas ajavahemikus, kui saasteaine heitkogus on aastas vähemalt üks kilogramm ja õigusaktides ei ole sätestatud teisiti, kaasa arvatud andmed lubatud tehnoloogiliste äkkheidete kohta. Ettevõtte tegevusest väljutatakse välisõhku keskkonnaloa nr KMIN-029 vormis A4 „Välisõhku väljutatavate saasteainete loetelu ja nende lubatud heitkogused aastas“ nimetatud aineid nimetatud kogustes.

AÕKS § 89 kohaselt annab keskkonnaloa Keskkonnaamet. AÕKS § 2 kohaselt kohaldatakse keskkonnaloa taotluse menetlusele KeÜS 5. peatükki ja HMS sätteid, arvestades AÕKS-s sätestatud erisusi. Määruse nr 56 § 20 lg 1 kohaselt on LHK projekt saasteloa taotluse ja loa lahutamatu osa. LHK projektis on välja toodud tootmistevõime ja heiteallika täpsemad kirjeldused. Seetõttu ei pea Keskkonnaamet otstarbekaks käitaja tegevuse ja heiteallikate kirjeldust keskkonnaloa muutmise korralduses täiendavalt välja tuua.

Keskkonnaamet kontrollis keskkonnaloa taotluse ja LHK projekti vastavust keskkonnaministri 27.12.2016 määrusele nr 75 „Õhukvaliteedi piir- ja sihtväärtused, õhukvaliteedi muud

piirnormid ning õhukvaliteedi hindamispriid“ (edaspidi *määrus nr 75*) ja keskkonnaministri 27.12.2016 määrusele nr 84 „Õhukvaliteedi hindamise kord“ (edaspidi *määrus nr 84*).

Saasteainete atmosfääris hajumise arvutuseks on kasutatud Airviro programmi. Nimetatud programm vastab määruse nr 84 nõuetele. AÕKS § 94 lõike 2 kohaselt ei tohi kõigist käitise tootmisterritooriumil paiknevatest heiteallikatest kokku iga välisõhku väljutatava saasteaine maksimaalne hetkeline heitkogus summaarselt ületada määrusega nr 75 kehtestatud õhukvaliteedi piir- ja sihtväärtusi väljaspool tootmisterritooriumi. Keskkonnaamet kontrollis keskkonnamoortlust ja LHK projekti vastavust määrusega nr 75 sätestatud õhukvaliteedi piirväärtustele. LHK projektis esitatud saasteainete hajumisarvutuste kohaselt jäävad saastetasemed tootmisterritooriumil ja sellest väljaspool alla kehtestatud piirväärtuste.

Arvutustulemused näitavad, et suurimat arvutuslikku õhukvaliteedi taset väljaspool tootmisterritooriumi põhjustab saasteaine peened osakesed (PM₁₀), mille maksimaalne arvutuslik 24 tunni kontsentratsioon on 37,05 µg/m³ ehk 74,1% ÕPV₂₄ ja ühe aasta kontsentratsioon 9,45 µg/m³ ehk 23,6% ÕPV_a. Eriti peenete osakeste (PM_{2,5}) maksimaalne arvutuslik ühe aasta kontsentratsioon on 6,67 µg/m³ ehk 26,7% ÕPV_a. Taotletava keskkonnamoortlust heitkogustega on välisõhu maksimaalne arvutuslik õhukvaliteedi tase väljaspool tootmisterritooriumi tagatud, seega saab Keskkonnaamet anda keskkonnamoortlusta paiksetest heiteallikatest saasteainete välisõhku väljutamiseks.

Määruse nr 56 § 31 kohaselt esitatakse LHK projektis andmed käitise tegevusega kaasneva võimaliku lõhnaaine esinemise kohta, mis võib põhjustada lõhnaaine häiringutaseme ületamise. Käitise heiteallikate planeeritaval tegevusel lõhnaaeringuid põhjustavaid aineid (näiteks lahustid, värvid) ei kasutata ning lõhnaainete esinemist ei ole ette näha.

Määruse nr 56 § 32 lg 1 kohaselt tuleb LHK projektis anda müra võimalikkuse esinemise hinnang, milles esitatakse andmed müraallikate kohta, mis võivad põhjustada normtaseme ületamist. Taotluste kohaselt on käitises müraallikateks tootmisväljakutel töötavad masinad, mille müratasemed on võrreldavad põllumajandamisel tekkiva müratasemega. Tootmistegevus toimub esmaspäevast reedeni kellaaegadel 7:00 kuni 20:00. Esitatud müratasemete modelleerimise kohaselt jääb päevane hinnatud müratase lähimatel müratundlikel aladel alla 45 dB. Tulenevalt taotlusest on käitisele lähimatel müratundlikel aladel täidetud keskkonnaministri 16.12.2016 määruse nr 71 „Välisõhus leviva müra normtasemed ja mürataseme mõõtmise, määramise ja hindamise meetodid“ kehtestatud II kategooria piirväärtuse (päeva müra piirväärtus 60 dB) nõuded.

Lähtudes eeltoodust ja arvestades, et loa andmise taotluste menetluste käigus ei tuvastanud loa andja taotluses kirjeldatud tegevuse vastuolu KeÜS-i, AÕKS-i ja muude sellest tulenevate alamate õigusaktidega, saab loa andja anda loa taotletavas mahus.

3.2. Loa muutmisest keeldumise aluste hindamine

3.2.1. Loa andja kohustus on selgitada välja kõik asjaolud, millel on otsuse tegemisel määrav tähtsus. Menetluste käigus kogutud andmestiku põhjal on vajalik välja selgitada, kas konkreetse

loa taotluse puhul esineb õigusaktides sätestatud loa muutmisest keeldumise aluseid.

Loa andjale teadaolevalt ei esine loa muutmisest keeldumise aluseid (KeÜS § 52 lg 1 ja 2, MaaPS § 55).

- tegevus vastab õigusaktidega sätestatud nõuetele (KeÜS § 52 lg 1 p 4, MaaPS § 55 lg 1).
- tegevusega ei kaasne keskkonnoahtu (KeÜS § 52 lg 1 p 6). KMH aruande järeldus oli, et AS Elva E.P.T. turbatootmisalal on turba tootmine võimalik minimaalse keskkonnamõjuga, kui jälgitakse keskkonnamõju hindamisel antud soovitusi. Kavandataval tegevusel on oluline rakendada ohutusnõudeid ja leevendusmeetmeid selleks, et vältida või minimeerida kavandatava tegevusega eeldatavalt kaasnevat negatiivset keskkonnamõju.
- tegevusega kaasnevate heidete lisandumisel ei ole keskkonna kvaliteedi piirväärtus ületatud (KeÜS § 52 lg 1 p 8, MaaPS § 55 lg 1).
- Kohaliku omavalitsuse üksus nõustus vaikimisi keskkonnoaloa muutmisega tingimusi esitamata (MaaPS § 55 lg 2 p 11). Loa muutmise otsuse ja loa eelnõude avalikustamisel on kohaliku omavalitsuse üksusel soovi korral võimalik täiendavalt ettepanekuid ja vastuväiteid esitada.
- tehtavad tööd ei mõjuta kaitstavat loodusobjekti oluliselt ebasoodsalt (MaaPS § 55 lg 2 p 12). KMH aruande järeldus oli, et AS Elva E.P.T. turbatootmisalal on turba tootmine võimalik minimaalse keskkonnamõjuga, kui jälgitakse keskkonnamõju hindamisel antud soovitusi. Kavandataval tegevusel on oluline rakendada ohutusnõudeid ja leevendusmeetmeid selleks, et vältida või minimeerida kavandatava tegevusega eeldatavalt kaasnevat negatiivset keskkonnamõju.
- taotleja ei ole karistusregistrisse kantud kaevandamise ega kaevandamisjäätmete käitlemise nõuete eiramise eest (karistusregistri päring seisuga 12.06.2026, MaaPS § 55 lg 3 p 1).
- maavara kaevandamiseks ja töötlemiseks kasutatava maa katastriüksuse sihtotstarve määramise ja muutmise nõuded on sätestatud maakatastriseaduses. Kinnistute 66601:006:0001 Sangla turbaraba (konverteeritud, kaardilt; 100% turbatööstusmaa), 66601:006:0002 Sangla turbaraba (konverteeritud, kaardilt; 100% turbatööstusmaa) ja 66601:006:0010 Aiaturba (L-est mõõdistatud; turbatööstusmaa).
- MaaPS § 55 lg 2 p-s 1-9 ja lg 3 p-s 2-3 toodud asjaolusid AS Elva E.P.T. turbatootmisala mäeeraldise, selle teenindusmaa või nende asukohaga seoses ei esine, seega ei ole nimetatud punkte keeldumise alusena asjakohane käsitleda.

3.2.2. Eraldi on pikemalt käsitletud MaaPS § 55 lg 2 p-s 10 ja KeÜS § 52 lg 1 p-s 7 sätestatud keeldumise aluseid. Turba kaevandamisega kaasnevad märkimisväärsed keskkonnahäiringud, mille vältimist tuleb MaaPS § 55 lg 2 p 10 rakendamisel käsitleda riigi huvina. Selliseid häiringuid võib lubada üksnes tingimusel, et need on proportsionaalsed võrreldes kasuga, mida kaevandamisest saadakse. KeÜS § 52 lg 1 p 7 tuleneva keeldumise aluse puhul ei tule hinnata ainult seda, kas kaevandataval turbal on kasutusostarve, vaid ka seda, kas loodusvara kasutus pole ilmselt raiskav. Turba kaevandamisel ei kasutata turvast üksnes loodusvarana, vaid mõjutatakse ökosüsteemi tervikuna. Looduslikus seisundis raba pakub peale turbaga varustamise muid olulisi looduse hüvesid (n-ö ökosüsteemide teenuseid), nt puhta vee säilitamine ja süsiniku sidumine.

Keskkonnoaloa andmisel või muutmisel (sh pikendamisel) turba kaevandamiseks kaalutakse, mis võiks olla hinnanguliselt taotletava tegevusega kaasneda võiv kahju ökosüsteemide teenustele

ning kas kaevandamisest saadav eeldatav lisandväärtus kaevandatud turba kohta kaalub üles potentsiaalse kaevandamisega ökosüsteemidele tekitatava kahju. Ökosüsteemide teenuste hindamiseks kasutati mudelit, mis on välja töötatud Tartu Ülikooli ja Eesti Maaülikooli 2023. aastal valminud Eesti maismaaökosüsteemide hüvede (ökosüsteemide teenuste) sotsiaalmajandusliku väärtuste üleriigilisel hindamisel ja kaardistamisel tehnilises lõpparuandes toodud materjale kasutades mõningate kohandustega mõju hindamiseks turba kaevandamisele. Keskkonnaametile esitatud taotluse kohaselt kaevandatavat turvast ei plaanita kasutada ainult energeetikasektoris energia saamise eesmärgil. Seega liigitub antud juhul tegevus maakasutuse, maakasutuse muutuse ja metsanduse sektorisse (tuntud ka kui LULUCF sektorisse).

Loa andja hindas taotletava tegevuse tõttu ökosüsteemide teenustele kaasneda võivat kulu ning seda, mis on taotluse kohaselt maavara kaevandamisest saadav eeldatav lisandväärtus parimate teadmiste järgi seisuga 28.01.2025. Keskkonnaameti ökosüsteemide hindamise juhendis on detailsemalt kirjeldatud ka seost ökosüsteemiteenuste väärtuste arvestamise metoodikaga. Lühidalt välja tuues: ELME2 (ELME on lühend Keskkonnaagentuuri projektile „Elurikkuse sotsiaal-majanduslikult ja kliimamuutustega seostatud keskkonnaseisundi hindamiseks, prognoosiks ja andmete kättesaadavuse tagamiseks vajalikud töövahendid”) raames hinnati ja kaardistati 22 erineva ökosüsteemiteenuse ehk looduse hüve paiknemine, kogused ja võimalusel majanduslik (rahaline) väärtus. Turba kaevandamislubade andmise konteksti tarbeks valiti välja need ELME2 raames hinnatud-kaardistatud ja asjakohased teenused, millele turba kaevandamine eeldatavalt kahju teeb. Kasutati kõigi kolme peamise ökosüsteemiteenuse klassi – reguleerivad ja säilitavad, varustavad ning kultuuriteenused – hüvesid. Valiti seitse teenust: globaalne kliimaregulatsioon, veevoogude reguleerimine, elupaikade pakkumine, lokaalne kliimaregulatsioon, loodusannid- jõhvikad, loodusturism ja virgestusväärtus.

Turbaaladel valitud seitsmest olulisest ökosüsteemiteenusest omavad majandusliku väärtuse hindamise indikaatorit viis. Seetõttu loodi tööriista sisendiks kaks erinevat kuumkohtade kaarti: rahalist väljavõtet võimaldava viie teenuse majandusliku väärtuse kiht ning detailsem, skaalale 0-5 standardiseeritud seitsme teenuse biofüüsikaliste väärtuste kiht. Viie teenuse rahalise väärtuse kihi loomiseks liideti kokku globaalse kliimaregulatsiooni, veevoogude reguleerimise, jõhvikate, loodusturismi ja virgestusväärtuse majanduslikku väärtust kirjeldavad kihid. Seitsme teenuse biofüüsikaliste väärtuste kiht koosneb juba nimetatud viiest hüvest ning lisaks on arvestatud ka elupaiga- ja lokaalse kliimaregulatsiooni hüvedega. Seitsme teenuse biofüüsikaliste väärtuste kihi loomisel tuli arvestada, et kõik ökosüsteemiteenused on hinnatud ja kaardistatud vastavalt konkreetsele hüvele asjakohasele metoodikale, mistõttu on kõikide hüvede kihid erinevas skaalas ja eri ühikutega.

Võimaldamaks hüvede väärtuste liitmist üheks nn kuumkohtade ehk ökoloogiliselt väärtuslikumate ja vähemväärtuslike kohtade kihiks, standardiseeriti kasutatud kihid ühtsele skaalale 0-5. Eelnevalt logaritmiti mulla orgaanilise süsiniku kaardi väärtused normaaljaotusele vastavaks. Seejärel liideti kihid kokku ning standardiseeriti veelkord skaalale 0-5. Huvipakkuva ala keskmine teenuste väärtus ümardatud lähima täisarvuni määrab seisundiklassi.

Analüüsi tulemusena selgus, et mudelarvutuses seitsme standardiseeritud teenuse keskvväärtuses jäi AS Elva E.P.T. turbatootmisala seisundiklassi nr 2 (täpne nr 2,1), mille alusel liigitatakse see

ökosüsteemiteenuste seisundiklassi „vilets“. Sellisel juhul rahaline kasu peab olema võrdväärne ökoloogilise kahjuga või seda ületama.

Ökosüsteemide teenuste rahaliseks väärtuseks taotletaval alal saadi 99 533 900 eurot. Taotluse kohaselt oli kaevandatava vähelagunenud turba kogus 2 654 tuh t ja hästilagunenud turba kogus 524 tuhat tonni (seisuga 31.12.2023). Suur osa Eestis kaevandatud turbast eksporditakse põllumajandussaaduste kasvatamiseks teistes riikides ning seega üldist panust toidu julgeolekusse globaalselt on raske rahas väärtustada. Võttes aluseks Kliimaministeeriumis valminud turba tootmise majandusanalüüsi andmed seisuga 04.09.2024, siis lisandväärtus Eestis tonni kaevandatud turba kohta võiks olla 46,4 eurot. Arvestades taotluses toodud kaevandatava turba kogust, siis saadi potentsiaalseks lisandväärtuseks selle kaevandamisel 147 450 200 eurot.

Keskkonnaloa andja keeldub keskkonnaloa andmisest, kui loa alusel kavandatava tegevuse käigus kasutatakse loodusvarasid ebaotstarbekalt või põhjustatakse loodusvarade seisundi olulist halvenemist, arvestades taastuva ja taastumatu loodusvara säästva kasutamise põhimõtet (MaaPS § 55 lg 1 koosmõjus KeÜS § 52 lg 1 p 7). Keskkonnaameti hinnangul kaevandamisel saadav eeldatav lisandväärtus on suurem kui ökoloogiline kahju. Arvestades, et ala on juba kaevandamiseks avatud ning taotletavalt mäeeraldiselt on varasemalt juba kaevandatud, siis kaalutluse tulemusel leiti, et loodusvara kasutus on otstarbekas ja säästlik ning sellest kaalutlusest lähtuvalt loa muutmiseks keeldumise alust ei esine.

Vastavalt ka strateegilises dokumendis „Maapõuepoliitika põhialused aastani 2050“ toodud eesmärkidele ja põhimõtetele tuleb maardlate kasutusse võtmisel eelistada juba avatud maardlate maksimaalset võimalikku kasutamist, mille kohta on piisavalt vajalikku informatsiooni nii keskkonnatingimuste kui ka kaevandamise tehnoloogiliste võimaluste kohta. Kaevandamise jätkamine juba avatud ja kaevandamisega rikutud maa-alal on keskkonnasäästlikum kui täiesti uute alade kasutusele võtmine.

3.2.3. Mõju kliimale

AS Elva E.P.T. turbatootmisala KMH aruandes on käsitletud mõju kliimale järgmiselt.

Turbatootmisaladega seotud heited raporteeritakse rahvusvahelises kliimaaruandluses LULUCF sektori märgalade kategoorias. Tulenevalt LULUCFi määrusest (EL) 2018/841 on Euroopa Liit seadnud üldeesmärgi saavutada LULUCFi sektoris 2030. aastaks netosidumine 310 miljonit tonni CO₂ ekv ning Eesti riiklik eesmärk on LULUCF sektoris 2030. aastaks suurendada sidumist või vähendada heidet 434 kt CO₂ ekv võrra baasperioodi (2016–2018) keskmisega võrreldes.

Käesoleval juhul on tegu olemasoleva tegevuse jätkumisega, mille emissioonid (nii on- kui of-site emissioonid) sisalduvad juba olemasolevas kliimaaruandluses ja aastaste emissioonide suurenemist ei planeerita. Siiski moodustavad kavandatava tegevusega kaasnevad arvutuslikud kasvuhoonegaaside heited olulise osa nii turbasektori aastastest heidetest kui ka aastaks 2035 planeeritud Eesti kasvuhoonegaaside netoheite sihttasemest.

Peamiseks leevendusmeetmeks turbatootmisala puhul on oluline etapiviisiline turbatootmisala

korrastamine väljakute ammendamise järgselt, mis vähendab ala on-site heidet. Arvutuslikku of -site heidet on võimalik vähendada vaid toodetavate turbakoguste vähendamisega. Kasvuhoonegaaside vähenemise prognooside tegemisel tuleb arvestada erinevate riskidega (sh majanduslikud, poliitilised), mis võivad kaasneda kliimaneutraalsuse poole liikumisega. AS Elva E.P.T. turbatootmisala töötamisele nagu ka kõikidele majandussektoritele tervikuna, võib edaspidi olla vajalik seada täiendavaid keskkonnatingimusi, mis tehnoloogianeutraalselt arvestavad kliimaneutraalsuse saavutamise eesmärgi sh ajalist mõõdet (nt kehtestades keskkonnalubadega summaarse lubatud kasvuhoonegaaside heitkoguse vastavalt riiklikele vaheeesmärkidele).

Kasvuhoonegaaside heite piiramise kohustuse olulised küsimused peab parima kättesaadava teadusinfo ja Eesti rahvusvaheliste kohustuste põhjal otsustama seadusandja. Selleks on aegsasti vaja kehtestada realistlik ja õiguslikult siduv etapiviisiline ja sektoripõhine heitekoguste jaotuskava kliimaneutraalsuse saavutamiseks. KMH aruande koostamise ajaks ei ole turbatootmise sektorile kehtestatud sektoripõhist etapiviisilist heitkoguste vähendamise kava. Heitekoguste kontrollimise üldised kliimaeesmärgid ei sea arendustele piiranguid jäiga arvulise normina, sest niisuguste eesmärkide saavutamine ei sõltu vaid kavandatavast käitise, vaid väga paljude tegevuste koosmõjust. Sektori- või käitisepõhiste konkreetsete arvuliste normide määramine on poliitiliste valikute küsimus.

Eesti on ühinenud rahvusvaheliste lepetega, et vähendada KHG emissiooni ja muuta tootmine keskkonnasõbralikumaks. Eestis tegutsevate turbatootjate andmetel võib soodsatel ilmastikuoludel planeerida turba toodanguks ligikaudu 150 - 200 t hektari kohta aastas (ligikaudu 1000 m³ kaaluga 150 - 200 kg m³). Seega võiks AS Elva E.P.T. 558,63 ha suuruselt määraldiselt olla optimaalne aastane toodang ligikaudu kuni 58 tuh t aastas, samas kui kehtivas loas maksimaalne aastane tootmise maht ei ole määratud. Kui ilmastikuolud seda võimaldavad, on maksimaalse mahu määras turvast tootes võimalik kiiremal maavaravaru ammendada ja ala varem korrastada.

Keskkonnaameti seisukoht

21.07.2024 muudeti määrust nr 87 ja selle lisas 1 ja 2 olevatest nimekirjadest jäeti välja terve hulk turbaaladest. Määruse nr 87 muutmise eelnõu seletuskirja kohaselt piiratakse muudatuste tulemusena uute turba kaevandamislubade andmist ning on märgitud, et määruse muutmine aitab kaasa kliimamuutuste leevendamisele ja Eesti keskkonnanäesmärkide täitmisele.

Ökosüsteemide hindamise juhendis on LULUCF eesmärgi arvesse võetud kliimaregulatsiooni ökosüsteemiteenuse ehk mulla orgaanilise süsiniku varu väärtustamise kaudu. Kaalutluse põhimõte on, et mida kõrgema väärtusega on antud kohas kliimaregulatsiooni ökosüsteemiteenus st mida rohkem on turbasse orgaanilist süsinikku talletunud, seda suurem on ökosüsteemiteenustele kaevandamisega tekkiv kahju ning seda olulisem on antud kohas vältida loodusliku turbaala maakatte muutumist tugevalt inim mõjuliseks kaevandamisalaks. Kuna Sangla turbamaardla on inimtegevuse poolt juba tugevasti mõjutatud, on AS Elva E.P.T. turbatootmisalal turba tootmisega jätkamine põhjendatud nii kohaliku piirkonna sotsiaalmajandusliku arengu kui ka maavara säästliku kasutamise seisukohast. Lisaks on juba kuivendatud ja kuivendusest mõjutatud turbaalade lõpuni kaevandamisega võimalik vähendada

kasvuhoonegaaside heitkoguseid, sest uusi turbaalasid ei avata - mida täielikumalt kasutatakse turbavarusid juba kasutusel olevatel aladel, seda vähem vajatakse turba tootmiseks uut pinda ja seda rohkem jääb soid looduslikku või looduslähedasse seisundisse.

3.3. Kõrvaltingimuste seadmine

Haldusorgan võib anda haldusakti kõrvaltingimusega, milleks muu hulgas on haldusakti hilisema muutmise, kehtetuks tunnistamise või kõrvaltingimuse kehtestamise võimaluse jätmine (HMS § 53 lg 1 p 4). Haldusakti kõrvaltingimuse võib määrata siis, kui haldusakti andmine tuleb otsustada halduse kaalutusõiguse alusel (HMS § 53 lg 2 p 3). Keskkonnaluba on haldusaktiks, mille andmise või mitte andmise ning mille kehtivuse otsustab loa andja kaalutusõiguse alusel.

HMS § 3 lg 1 kohaselt võib haldusmenetluses piirata isiku põhiõigusi ja -vabadusi ning tema muid subjektiivseid õigusi ainult seaduse alusel. Haldusmenetluse üksikasjad määrab haldusorgan kaalutusõiguse alusel (HMS § 5 lõige 1). Kaalutusõigust tuleb teostada kooskõlas volituste piiride, kaalutusõiguse eesmärgi ning õiguse üldpõhimõtetega, arvestades olulisi asjaolusid ning kaaludes põhjendatud huve (HMS § 4 lg 2). MaaPS § 56 lg 1 p 9 kohaselt märgitakse kaevandamisloale meetmed, mis seatakse maapõue kaitse ja maavara ratsionaalse kasutamise tagamiseks ning inimese tervisele, varale ja keskkonnale kaevandamisest tuleneva keskkonnanahäiringu vähendamiseks. Keskkonnaloaga reguleeritakse mäeeraldisel ja mäeeraldise teenindusmaal läbiviidavaid tegevusi ning nähakse ette leevendusmeetmed otseselt kaevandamisest tulenevatele keskkonnamõjudele.

3.3.1. Kohaliku omavalitsuse üksuse esitatud tingimused

Elva Vallavalitsus 02.05.2024 kirjaga nr 5-5/73-1 teatas, et on tutvunud keskkonnaloa taotlusega ning hetkel menetluse kohta ettepanekuid või vastuväiteid ei ole. Lõpliku hinnangu andmise peale KMH saabumist (DM-127641-8).

Kui keskkonnaloa andmise otsustamiseks viiakse läbi kavandatud tegevuse keskkonnamõju hindamise menetlus, annab kohaliku omavalitsuse üksus arvamuse 21 päeva jooksul KeHJS § 22 lg 7 kohase teate kättesaamisest arvates. Nimetatud teade edastati Elva Vallavalitsusele 18.03.2026 kirjaga nr DM-127641-12. Elva Vallavalitsus esitatud tähtjaks arvamust ei esitanud ega pikendanud vastamise tähtaega ning Keskkonnaamet loeb nõusoleku antuks.

Keskkonnaloa muutmise korralduse ja loa eelnõudele Elva Vallavalitsus xxx.

3.3.2. Keskkonnamõju hindamise aruandes esitatud keskkonnameetmed

Keskkonnamõju hindamise käigus hinnati kavandatava tegevusega kaasnevat mõju keskkonnale ning inimeste tervisele, heaolule ja varale. Aruande lõppjärelendusena leiti, et tegevusega kaasnevaid mõjusid on võimalik vältida ja vähendada, rakendades järgnevaid leevendavaid meetmeid.

Vesi

- Reostuse vältimiseks tuleb masinaid ja seadmeid tankida, remontida ja hooldada mäeeraldise teenindusmaal oleval hooldusplatsil. Enne masinatega tööle asumist tuleb veenduda nende korrasolekus.
- Turbatootmisalalt ärajuhitavas vees heljumi setitamine settebasseinides enne eesvooludesse juhtimist. Settebasseine tuleb puhastada regulaarselt ja vähemalt üks kord aastas.
- Juhul kui ümbruskonna kaevuomanik edastab vastava pretensiooni tuleb teostada hüdrogeoloogiline ekspertiis. Kui muutus on põhjustatud turbatootmisest, tuleb arendajal kinnistul veevarustus või selle kvaliteet taastada.

Välisõhk

- Turbatootmisalalt leviva müra vähendamiseks tuleb valida tootmiseks kaasaegne tehnika, mis tekitab vähem müra, vibratsiooni ja on kütusesäästlikum. Kasutatavad masinad peavad olema tehniliselt korras.
- Võimalusel säilitada metsa võimalikult palju tootmisala ümbruses.
- Hinnata peenosakeste levikut visuaalselt ning vajadusel korrigeerida tootmistegevust või tugeva tuule korral (alates 12 m/s) tootmine peatada. Võimalike osakeste levimist transpordil aitab takistada väljaveoks kasutatavate teede niisutamine, veoautode poolhaagiste katmine koormakattega ning sõidukiiruse vähendamine.
- Tuule suuna jälgimine ja sellega arvestamine tööprotsesside planeerimisel.

Looduskaitse

- Metsise elupaigaga piirnevas osas vältida vee valgumist metsise elupaigast kraavi ning kuivenduse mõju.
- Metsise elupaigaga vahetult külgnevasse ossa mäeeraldist piiravast kogujakraavist väljaspoole teenindusmaale tulekaitseriba turba tihendamine ja tihendatud turbapinnasest veetõkkevalli rajamine.
- Vältida lindude munade ja poegade hukkumist turbatootmist ettevalmistavate tööde käigus (metsa raadamine ja sugekihi eemaldamine) veel säilinud taimestikuga all.
- Valmistada veel säilinud taimestikuga alal turbatootmisala ette väljaspool lindude pesitsusperioodi. Antud töödeks sobilik aeg on 15. augustist 1. märtsini.
- Turbatootmisala korrastada väljakute järgselt etapi-viisiliselt kaasates kanakulli ja musttoonekure liigiekspertiisi.

3.3.3. Keskkonnaloale kantavad kõrvaltingimused ja leevendusmeetmed

3.3.3.1. Maapõu

Kehtivale keskkonnaloale nr KMIN-029 on kantud üks kõrvaltingimus:

Kaevandatud alad jätta seisundisse, mis võimaldab hilisemat, sügavamal lasuva, küteturba kaevandamist, kui rekultiveerimistingimustes ei määrata teisiti.

Kuna ettevõtte ammandab keskkonnaloa alusel kogu turba varu, jättes selle põhja 0,2 m paksuse turbakihi (taas soostumiseks), ei ole vajadust antud kõrvaltingimuse kandmiseks keskkonnaloale.

Kuna õigusakte võidakse muuta või kehtetuks tunnistada, ei ole põhjendatud neis esitatavaid

nõudeid määrata keskkonnaloa kõrvaltingimusteks. Seega ei lisata keskkonnaloale KMH aruandes loetletud turba kaevandamise ohutusnõudeid, mis on sätestatud majandus- ja kommunikatsiooniministri 10.08.2004 määrusega nr 172 "Kaevandamise ohutusnõuded". KMH aruandes esitatud leevendusmeetmetest lisatakse maapõue eriossa kõrvaltingimused, mis on kontrollitavad ning mille puhul pole tegemist kehtivatest õigusaktidest tulenevate otsekohalduvate nõuetega.

3.3.3.2. Vesi

Eeltoodu alusel lisatakse muudetavale keskkonnaloale järgmised kõrvaltingimused:

1. Reostuse vältimiseks tuleb masinaid ja seadmeid tankida, remontida ja hooldada mäeeraldise teenindusmaal oleval hooldusplatsil. Enne masinatega tööle asumist tuleb veenduda nende korrasolekus.
2. Turbatootmisalalt ärajuhitavas vees heljumi setitamine settebasseinides enne eesvooludesse juhtimist. Settebasseine tuleb puhastada regulaarselt ja vähemalt üks kord aastas.
3. Juhul kui ümbruskonna kaevuomanik edastab vastava pretensiooni tuleb teostada hüdrogeoloogiline ekspertiis. Kui muutus on põhjustatud turbatootmisest, tuleb arendajal kinnistul veevarustus või selle kvaliteet taastada.

3.3.3.3. Välisõhk

Vastavalt OÜ Inseneribüroo STEIGER (registrikood 11206437) koostatud ja 07.01.2025 vastavaks tunnistatud KMH aruandele „ELVA E.P.T. TURBATOOTMISALA TÖÖTAMISEGA KAASNEVA KESKKONNAMÕJU HINDAMINE“ nähakse ette järgmised negatiivse keskkonnamõju (müra, õhusaaste) vältimise või minimeerimise meetmed.

Turbatootmisel kasutatavad masinad on peamised müraallikad ning nende tekitatud müra levik sõltub otseselt kasutatava tehnika omadustest ja seisukorrast. KMH aruandes on välja toodud, et müra vähendamiseks on vajalik rakendada leevendusmeetmeid, sh kasutada kaasaegset ja tehniliselt korras tehnikat. Kaasaegsem tehnika tekitab vähem müra ning korras seadmed väldivad liigset ja ebavajalikku mürataset. See aitab tagada, et tootmisest tulenev müra püsib valdavalt tootmisala piires ning ei põhjusta häiringuid ümbritsevale keskkonnale ega elanikele.

Metsa säilitamine turbatootmisala ümbruses on oluline, kuna see toimib loodusliku müratõkkena. KMH aruande kohaselt aitab kõrghaljastus piirata müra levikut ning vähendada sellest tulenevat häiringut. Puistu olemasolu takistab helilainete levikut ja soodustab nende neeldumist, mille tulemusel väheneb tootmisalalt lähtuva müra jõudmine ümbritsevatele aladele.

Turba tootmise, laadimise ja transpordiga kaasneb peenosakeste teke, mis võivad tuule mõjul levida turbatootmisalast kaugemale. KMH aruandes on toodud, et tugeva tuule korral (alates 12 m/s) tuleb tootmine ja laadimine peatada, kuna sellistes tingimustes suureneb oluliselt peenosakeste levik ning nende kandumine ümbritsevatele aladele. Tuul mõjutab otseselt osakeste leviku ulatust ja suunda, mistõttu võib ebasoodsate ilmastikutingimuste korral halveneda õhukvaliteet ka väljaspool tootmisala. Lisaks on oluline arvestada tuule suunda tööde planeerimisel, et vältida peenosakeste liikumist elamualade suunas. KMH aruande kohaselt aitab tuuleolude jälgimine ja tööprotsesside kohandamine vähendada õhusaaste levikut ning

selle mõju ümbritsevale keskkonnale.

Eeltoodu alusel lisatakse muudetavale keskkonnaloale järgmised leevendusmeetmed:

1. Turbatootmisalalt leviva müra vähendamiseks tuleb valida tootmiseks kaasaegne tehnika, mis tekitab vähem müra, vibratsiooni ja on kütusesäästlikum. Kasutatavad masinad peavad olema tehniliselt korras.
2. Võimalusel säilitada metsa võimalikult palju tootmisala ümbruses.
3. Hinnata peenosakeste levikut visuaalselt ning vajadusel korrigeerida tootmistegevust või tugeva tuule korral (alates 12 m/s) tootmine peatada. Võimalike osakeste levimist transpordil aitab takistada väljaveoks kasutatavate teede niisutamine, veoautode poolhaagiste katmine koormakattega ning sõidukiiruse vähendamine.
4. Tuule suuna jälgimine ja sellega arvestamine tööprotsesside planeerimisel.

3.3.3.4. Looduskaitse

Eeltoodu alusel lisatakse muudetavale keskkonnaloale järgmised leevendusmeetmed:

1. Metsise elupaigaga piirnevas osas vältida vee valgumist metsise elupaigast kraavi ning kuivenduse mõju.
2. Metsise elupaigaga vahetult külgnevasse ossa mäeeraldist piiravast kogujakraavist väljaspoole teenindusmaale tulekaitseriba turba tihendamine ja tihendatud turbapinnasest veetõkkevalli rajamine.
3. Vältida lindude munade ja poegade hukkumist turbatootmist ettevalmistavate tööde käigus (metsa raadamine ja sugekihi eemaldamine) veel säilinud taimestikuga all.
4. Valmistada veel säilinud taimestikuga alal turbatootmisala ette väljaspool lindude pesitsusperioodi. Antud töödeks sobilik aeg on 15. augustist 1. märtsini.
5. Turbatootmisala korrastada väljakute järgselt etapi-viisiliselt kaasates kanakulli ja musttoonekure liigieksperti.

3.4. Avalikustamise käigus esitatud ettepanekute ja vastuväidete kaalumine

AS Elva E.P.T. turbatootmisala keskkonnaloa nr KMIN-029 muutmise taotluse avalikustamisel ettepanekuid/vastuväiteid ei laekunud.

AS Elva E.P.T. turbatootmisala keskkonnaloa nr KMIN-029 muutmise otsuse ja loa eelnõu avalikustamise käigus ettepanekuid/vastuväiteid laekus/ei laekunud.

VAIDLUSTAMINE

Otsust on võimalik vaidlustada 30 päeva jooksul teatavaks tegemisest, esitades vaide haldusakti andjale haldusmenetluse seaduses sätestatud korras või kaebuse halduskohtule halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras.

Siret Punnisk
juhataja
maapõuebüroo